

CONTSRÂNGERI ȘI PROVOCĂRI PENTRU SECTORULUI DE ASIGURĂRI: CONSTATĂRI ȘI EVOLUȚII

Angela Timuș, dr., conf. cerc.

Andrei Timuș, drd.

Experții WEF, au estimat o probabilitate sporită de apariție în 2020 a riscului ecologic, acesta a înlocuit riscul tehnologic și cel geopolitic prognozat pentru anii 2017-2019. Totodată, din punct de vedere a impactului, experții considera, că într-o măsură mai mare vor interveni riscurile ecologice, geopolitice, precum și cel societal. Riscul economic, în viziunea experților, are puține șanse de prodecere și implicare asupra societății în anul 2020, efectele lui sunt mai puțin probabile și legate de evoluțiile prețurilor la burse¹.

Situația socio-economică produsă de COVID-19 a fost peste așteptările experților, și nu se încadrează în prognozele elaborate. La nivel global, efectele umane a virusului sunt dezastuase, dar acestea doar s-au produs declanșând și o avalanșă de riscuri dure economice, financiare și sociale.

Cele mai recente studii realizate de experții Swisse Re Inctitute, sunt atribuite pandemiei Covid-19 cu un grad sporit de producere a riscului sistemic. „Având în vedere natura fără precedent a acestui eveniment global, nu putem exclude posibilitatea unei crize sistemice directe”². Deși guvernanațele intervin fără precedent prin pârgii monetare și fiscale pentru a atenua efectele economice și sociale, însă, incertitudinile rămân foarte ridicate. Este important de a înțelege mecanismele de transmisie, estima factorii de prodecere și amplificare pentru a estima profunzimea potențială și durata crizei și a riscului sistemic iminent.

Un impact major COVID-19 va produce asupra industriei de asigurări. Asigurările au menirea de a consitui fonduri și despăgubi producerea riscurilor asigurate, însă la nivel global, riscurile asigurate s-a dezlănțuit simultan, creînd o presiune enormă asupra marjelor de solvabilitate, lichiditatea companiilor dar și portofoliilor investiționale.

Industria asigurărilor are o structură eterogenă. La nivel mondial structura sectorului de asigurări este reprezentată de sectorul non-viață (asigurări generale) cu o cotă de 49,7%, și segmentul asigurărilor de viață cu 50,3%³. Țările dezvoltate din Europa au o piață de asigurare matură, caracterizată prin predominarea sectorului de asigurări de viață (circa 58%). Profilul sectorului de asigurări în unele regiuni și țări este prezentat în tabelul de mai jos.

¹ Global Risc in Terms of impact. World Economic Forum. https://www.swissre.com/dam/jcr:3701ff21-e7d9-4b41-879a-18006ad0ab93/EI%206_2020_Amplifiers_Systemic_Risk.pdf

² Economic Insights Covid-19 pandemic and market risks: a systemic crisis in the making? Sigma 6/2020

³ elaborat în baza datelor statistice OECD, <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=INSIND#/> /accesat 25.03.2020

Tabelul 1 Profilul industriei de asigurări în lume, pe regiuni și unele țări

Prime subscrise 2013-2018			Țară/perioada	Cota pe asigurărilor 2013-2018		
viață	non-viața	Total		viață	non-viața	
14 936 091	15563424	30499515	Total OECD, din care		49,0%	51,0%
5 916 479	4 279 388	10 201 055	țări din Europa, inclusiv		58,0%	42,0%
3 997 700	3 326 216	7 329 105	țările UE (22 țări)		54,5%	45,4%
5 854 522	9 660 175	15 514 697	SUA		37,7%	62,3%
1 934 989	303 425	2 238 413	Japonia		86,4%	13,6%
1 230 104	1 290 196	2 545 352	alte țări		48,3%	50,7%
1 098 290	634 098	1 732 388	Total Non OECD-Economy		63,4%	36,6%
16 034 382	16 197 522	32 231 904	TOTAL în lume		49,7%	50,3%

Sursa: elaborat în baza datelor statistice OECD, <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=73643#> accesat 25.03.2020/

Țările europene care au înregistrat cele mai mari cazuri de decese, provocate de pandemia COVID-19 și profilul sectorului de asigurări pentru aceste țări este prezentată în diagrama de mai jos⁴.

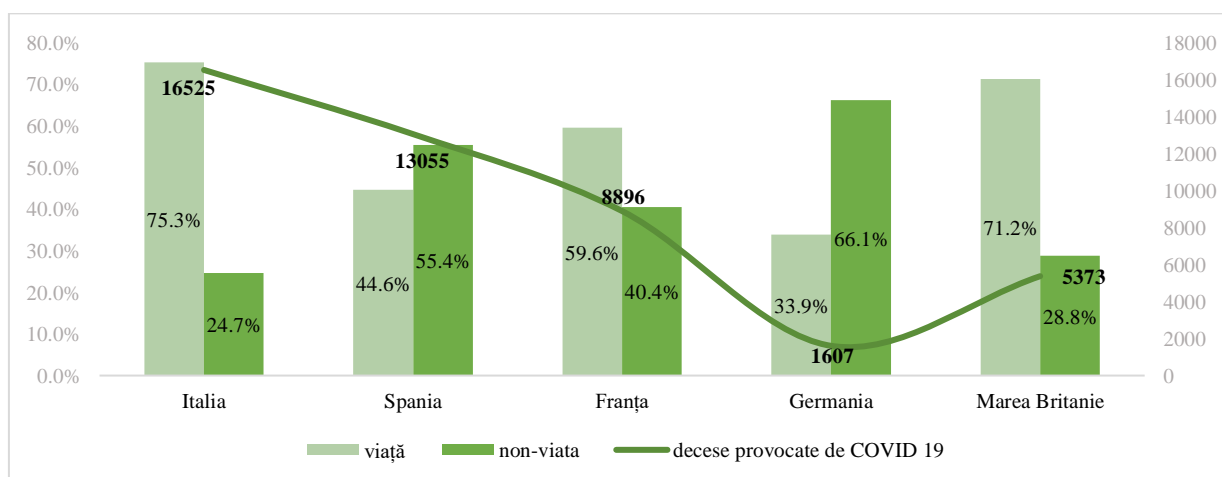

Fig.1 Profilul asigurărilor în unele țări europene (2018) și decesele provocate de COVID 19

Sursa: elaborat în baza datelor statistice OECD, <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=73643#> și a WHO <https://who.sprinkir.com>

Industria de asigurări în alte țări. Japonia și Luxemburg are cel mai mare segment al asigurărilor de viață (cota fiind de 92,3% și de 86,4% respectiv) caracterizat printr-o diversitate mare de produse. În SUA acest sector deține o cotă de 37,7% din toată industria asigurărilor, iar în Olanda doar 28,2%. Conform datelor OECD în țările europene⁵ cota acestui sector este de circa

⁴ Numărul de decese înregistrate au fost preluate World Health Organization <https://who.sprinkir.com> la data de 08.04.2020 ora 2:00 AM

⁵ țările incluse în raportul OECD

58%, în țările membre UE⁶ -54,5%, iar la nivel mondial cota sectorului de asigurări de viață constituie circa 49,7%.

În același timp, luate separat, riscurile provocate de COVID 19 nu sunt semnificative, însă acestea nu exclud celelalte riscuri produse, ci doar cumulează efectele sistemice, pe fundalul crizei de lichidități a companiilor de asigurare. Acestea sunt afectate și de riscurile generale, inclusiv cele financiare, respectiv vor crește în perioada următoare valoarea despăgubirilor achitate. Pentru a reflecta raportul despăgubirilor achitate pentru fiecare segment al asigurărilor și în comparație cu valoarea primelor subscrise, pentru fiecare din țările de referință, în continuare aveți tabelul 2.

Tabelul 2 Valoare primelor de asigurare și a despăgubirilor plătite în țările de referință, 2018

Țara	Prime subscrise	Despăgubiri plătite	Structura despăgubirilor pe segment	
			Viață	Non viață
Italia	163 780,5	113 523,0	22,2%	77,8%
Spania	78 578,4	56 995,4	6,4%	93,6%
Franța	338 708,1	279 259,4	9,3%	90,7%
Germania	335 669,0	187 607,1	44,6%	55,4%
UK	469 119,7	480 165,1	73,3%	26,7%
Țările OECD	30 499 515	3 551 346	41,2%	58,8%

Sursa: elaborat în baza datelor statistice OECD, <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=73643#>

Structura sectorului de asigurări. Valoarea primelor subscrise, ca indicator principal, la nivel mondial a înregistrat tendințe moderate de creștere. Conform datelor OECD, în perioada 2013-2018, suma primelor subscrise a înregistrat o creștere de circa 2%. Cel mai mare ritm de creștere a primelor subscrise a fost înregistrat în a.2016 (+6%), iar ritmul negativ a fost marcat în a.2015 (-1,1%).

Cele mai recente evoluții și performanțe a sectorului de asigurări sunt reflectate în *Raportul OECD „Tendințele pieței asigurărilor globale în a.2018, ediția anului 2019”*⁷. Conform datelor prezentate în Raport, piața de asigurări la nivel global a marcat evoluții de creștere în anul 2018: *primele brute au continuat să crească în majoritatea țărilor, în special în sectorul asigurărilor non-viață*. Creșterea primelor a fost determinată parțial de cererea produselor de asigurare, care variază pe profiluri (viață și non-viață) și pe tipuri de afaceri, fiind influențată de factori externi, cum ar fi creșterea economică, modificările taxelor de impozitare, precum și alți factori.

Creșterea anuală reală a primelor brute în sectoarele asigurărilor de viață și non-viață. În cele mai multe țări, primele brute au crescut în 2018, continuând evoluțiile ascendente ale anilor precedenți. Primele brute au crescut cu 2,8% și, respectiv, cu 4% în sectoarele asigurărilor de viață

⁶ în rapoartele OECD sunt reflectate 22 țări

⁷ Global insurance market trends 2019. Report OECD. [http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/accesat 25.03.2020/](http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/accesat%2025.03.2020/)

și non-viață în termeni reali (adică după ajustarea inflației) în cele 50 de țări raportoare (vezi figura 2).

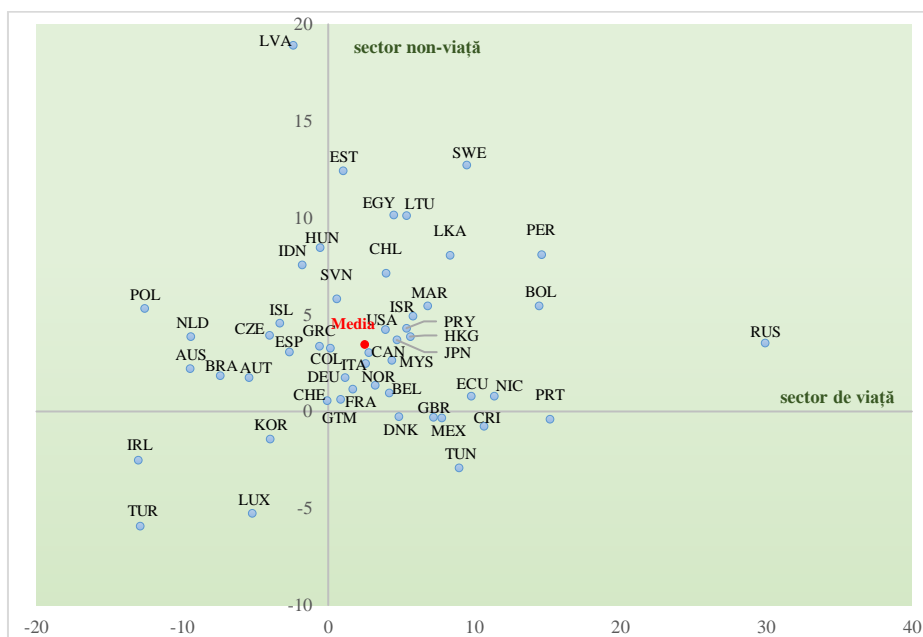

Fig. 2 Rata reală de creștere a primelor brute subscrise în asigurări, pe profilul asigurărilor de viață și non-viață, în 2018 (%)

Sursa: Global insurance market trends 2019. Report OECD, <http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/>

Primele generale în anul 2018, au crescut în termeni reali în majoritatea țărilor, dar cel mai mult pe segmentul asigurărilor de viață. Mai mult de jumătate din țări au înregistrat prime brute mai mari (27 de țări sau peste jumătate din eșantion) atât în sectoarele asigurărilor de viață, cât și ale asigurărilor de viață. Patru țări au înregistrat sume mai mici de prime brute în 2018, comparativ cu 2017, în valori nominale, atât pe segmentul asigurărilor de viață cât și non-viață: Irlanda, Coreea, Luxemburg și Turcia.

În sectorul asigurări de viață, rata de creștere în 2018 față de a.2017 a primelor brute a variat de la 29,9% (Rusia) până la 12,9% (Turcia). Rusia a marcat cea mai mare creștere a primelor brute pe viață în termeni reali în 2018, urmată de Republica Dominicană (24,9%), UK (17,9%), iar pe cealaltă parte fiind poziționate Irlanda (-10,5%), Polonia (-12,7%) și Turcia (-12,9%).

Încă 5 țări, în afară de celor menționate, au înregistrat creșteri de peste 10%, menționăm că acestea fac parte din țările cu economia în tranziție (Șri Lanka, Nicaragua, Bolivia, Peru, Costa Rica). Creșterea primelor brute pe viață a fost mai moderată în 27 de țări, aproape plata (între 0% și 1%) și a înregistrat scăderi de rate în 17 țări.

Din țările raportoare, cele din UE au în medie rate negative de creștere (circa -0,4%), cel mai mult sau redus primele de asigurare în Polonia și Irlanda, fiind urmate de Latvia, Olanda și Austria (vezi tabelul 3).

Tabelul 3 Top 5 țări cu cele mai mari și reduse rate reale de creștere a primelor subscrise în asigurări de viață

Țara	Rata reală de creștere		Țara
Marea Britanie (UK)	17,9	-12,7	Polonia
Portugalia	15,1	-10,5	Irlanda
Belgia	7,1	-8,8	Latvia
Italia	4,4	-6,3	Olanda
Franța	2,7	-5,4	Austria

Sursa: elaborat în baza datelor Global insurance market trends 2019. Report OECD, <http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/>

Asigurarea de viață acoperă în mod tradițional protecția împotriva riscurilor care afectează direct asiguratul (adică nu proprietatea asiguratului) și contractele de investiții sau de economii (de exemplu, produse legate de anuități, contracte de rentă). În contextul situației din anul curent, aceste țări pot avea presiuni mari asupra situației financiare ceea ce ar afecta și mai mult solvabilitatea companiilor, compartiv cu țările în care ratele primelor în sector au sporit.

În sectorul asigurărilor non-viață (asigurări generale) similar cu sectorul asigurărilor de viață, se observă tendințe diferite în perioada de analiză. Din țările raportoare, în anul 2018, Letonia a înregistrat cea mai puternică creștere a primelor brute non-viață, în valori reale creșterea a fost de 18,9%, urmată de Suedia (12,7%), Estonia (12,4%), Egipt (10,1%) și Lituania (10,1%). Majoritatea țărilor (35 din 50 de țări raportoare) au marcat, în anul 2018, o rată de creștere pozitivă de până la 10%. Nivelul primelor brute a scăzut în zece țări raportoare (Luxemburg, Irlanda, Portugalia, Danemarca, UK ș.a.)

Corelarea sectorului de asigurări cu sectorul financiar este determinat și de faptul că în portofoliul de active investiționale o parte considerabilă a activelor sunt plasate prin intermediul băncilor și a pieței de capital.

Structura portofoliului de investiții a companiilor de asigurare diferă de la o țară la alta. În general poate fi conturate următoarele tendințe:

- În general companiile de asigurare investesc rezervele lor preponderent în obligațiuni, aceste instrumente propun randamente suficient de mari, în plus ele pot fi vândute ușor, și nivelul de credibilitate fiind ridicat. Totodată, în dependență de maturitatea pieței de capital preferințele între obligațiunile publice și cele private sunt diferite (vezi figura 3):
 - o SUA, Marea Britanie, Canada, Elveția - portofoliile de obligațiuni sunt direcționate preponderent în sectorul privat;

- Belgia, Italia, Grecia, Ungaria și alte în majoritatea țări UE - portofoliile de obligațiuni sunt direcționate preponderent în sectorul public;
- Franța, Austria, Portugalia, Slovenia și Rusia - au portofolii de obligațiuni echilibrate pe segmentul de obligațiuni;

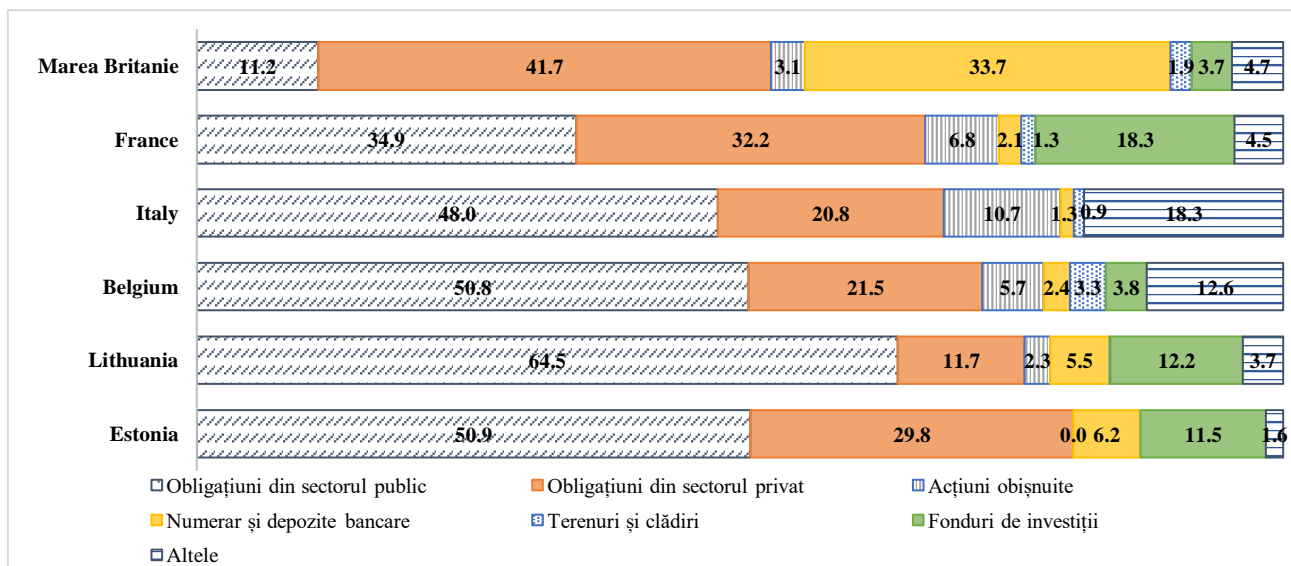

Fig. 3 Structura portofoliului de investiții ale companiilor de asigurări în anul 2018

Sursa: OECD Global Insurance Statistics. <http://www.oecd.org/pensions/insurance/oecdinsurancestatistics.htm>
/accesat 01.04.2020/

- În majoritatea țărilor structura portofoliului (între 75% și 85%) este preponderent formată din primele 4 categorii de instrumente: obligațiuni publice, obligațiuni private, acțiuni, numerar și depozite bancare. Excepții fac următoarele țări:
 - Brazilia, primele 4 instrumente au o cotă de 40,5%, iar 40,1% fiind plasate în Fonduri de investiții și alte investiții;
 - Argentina (59,7%), Fonduri de investiții și alte tipuri de investiții în acest caz reprezintă 24,9% și 13,5%;
 - Latvia (63,3%), fondurile de investiții dețin o cotă de 34,6%, iar alte tipuri de investiții 1,6%, la fel menționăm că în terenuri și clădiri nu sunt plasate rezervele companiilor de asigurări;
 - Austria (66,2%), în acest caz putem menționa despre un portofoliu echilibrat al companiilor de asigurări, cotele în structura generală a portofoliului fiind: obligațiuni publice - 25,8%; obligațiuni private - 28,9%, cota acțiunilor 8,2%, numerarul și depozitele bancare - 3,3%, terenuri și clădiri - 9,5%, fondurile de investiții - 18,3% iar alte tipuri de instrumente -6,0%

Pe segmentul asigurărilor de viață companiile au preferințe speciale direcționate în investiții pe termen lung, astfel, mai mult de jumătate din portofoliul lor este investit în bonuri de

tezaur obligațiuni pe termen mediu și lung. Aceste instrumente au reprezentat mai mult de 50% din investițiile asigurătorilor de viață în 28 de 39 de țări raportoare (tabelul 4). Obligațiunile au reprezentat mai mult de 90% din portofoliile de investiții din țări: Canada (93,5%), Grecia (90,4%) și Mexic (95,3%). Asigurătorii de viață din Grecia și Mexic au deținut în principal obligațiuni din sectorul public (respectiv 89,2% și 87,6%), în timp ce asigurătorii de viață din Canada au menționat obligațiuni sectoriale mai private (60,8%) decât obligațiunile din sectorul public (32,7%).

Tabelul 4 Portofoliul companiilor de asigurări în anul, sectorul asigurărilor de viață, 2018

	Obligațiuni din sectorul public	Obligațiuni din sectorul privat	Acțiuni obișnuite	Numerar și depozite bancare	Terenuri și clădiri	Fonduri de investiții/mutuale	Altele
Grecia	89,2	1,2	1,7	5,0	0,0	0,2	2,6
Portugalia	56,5	32,1	0,9	3,4	1,0	5,5	0,7
Italia	58,0	26,5	3,3	1,1	0,2	-	10,9
Ungaria	83,2	3,7	0,8	3,5	0,3	7,3	1,3
Spania	55,5	26,9	2,0	5,3	1,2	2,6	6,5
Lituania	59,3	19,6	0,0	17,5	0,0	3,1	0,5
SUA	48,0	24,4	3,6	2,3	0,5	-	21,3
Rusia	37,6	34,3	1,2	20,5	0,8	0,2	5,5
Polonia	67,4	3,5	4,7	5,0	0,9	15,7	2,8
Japonia	49,9	20,1	7,1	2,4	1,6	-	19,0
Franța	33,5	35,0	7,4	2,3	2,2	15,3	4,3
Irlanda	43,7	24,5	8,0	11,2	0,4	6,9	5,2
UK	24,9	40,3	3,6	1,5	0,4	9,4	19,9
Germania	47,5		4,7	0,5	1,8	36,2	9,3
Luxembourg	5,5	15,7	10,9	10,2	0,0	28,6	29,0

Sursa: OECD Global Insurance Statistics. <http://www.oecd.org/pensions/insurance/oecdinsurancestatistics.htm>

/accesat 01.04.2020/

Ratele de rentabilitate a portofoliilor au fost destul de modeste în ultimii ani. Conform studiilor efectuate, în 2018 unii asiguratori sau confruntat cu pierderi din investiții. Majoritatea asigurătorilor de viață, non-viață și compozite⁸ au investit în instrumente financiate: acțiuni și obligațiuni, care au adus dobânzii scăzute.

Deși performanțe investiționale au fost destul de modeste, în 2018 industria asigurărilor a rămas profitabilă. Asigurătorii au prezentat profituri pozitive la capitaluri proprii (ROE) la nivelul agregat în majoritatea țărilor, probabil ca urmare a performanței lor de subscriere pozitivă, compensând performanța investițiilor mai slabă față de 2017⁹.

Conform experților anume sectorul de sănătate este unul cu grad mare de producere a riscurilor. În The Global Risks Report 2020 se menționează că bolile necontagioase - cum ar fi

⁸ asigurătorii care își desfășoară activități în ambele scetoare: viață și non-viață

⁹ GLOBAL INSURANCE MARKET TRENDS 2019. OECD <http://www.oecd.org/daf/fin/insurance/Global-Insurance-Market-Trends-2019.pdf>

bolile cardiovasculare și psihice - au înlocuit bolile infecțioase ca și cauză principală a morții, în timp ce crește în longevitate și costurile economice și societale de gestionare a bolilor cronice. Acestea pun sisteme de asistență medicală în multe țări sub un stres și risc de neconformare. Progresul împotriva pandemiilor este la fel subminat de ezitarea vaccinărilor, precum și rezistența acestora la medicamente, ceea ce aduce la creșterea riscului apariției pandemiilor așa numite „ucigașe ai omenirii”. După cum există riscurile de apariție a unor noi boli pandemice, apar și alte riscuri în sănătate cum ar fi lipsa investițiilor în tehnologiile medicale și, respectiv, eficiența redusă a sistemelor de sănătate publică a unor state, bazată pe succesele umanitare din trecut, în depășirea provocărilor de sănătate noi¹⁰.

Noi vulnerabilități, conform autorilor, ce rezultă situația produsă la nivel global în anul 2020, vor impune revizuirea produselor de asigurare, strategiilor operaționale și a celor investiționale ale asiguratorilor. Experții vor revedea riscurile, recalificând gradul de impact al acestora. Factorii demografici, societali și economici vor aduce la anularea dramatică a beneficiilor asiguratorilor și nu numai, se va reduce din bunăstare și prosperitate.

¹⁰ The Global Risks Report 2020. Insight Report/15th Edition. WEF.
http://www3.weforum.org/docs/WEF_Global_Risk_Report_2020.pdf